

Obsah

Obsah	5
Předmluva	15
1. Neurohumorální přenos a CNS	17
1.1. Organizační principy v CNS	17
1.2. Neurotransmise v CNS	22
1.2.1. Typy neuronálních spojení	22
1.2.2. Neurotransmitery	25
1.2.3. Neurohormony, neuromodulátory a neuromediátory	26
1.3. Mozkové neurotransmitery	28
1.3.1. Aminokyseliny	28
GABA	28
Glycin	30
Glutamát a aspartát	30
1.3.2. Acetylcholin	31
1.3.3. Katecholaminy	31
1.3.4. 5-Hydroxytryptamin	32
1.3.5. Histamin	33
1.3.6. Polypeptidy	33
1.4. Účinky látek na CNS	35
1.4.1. Faktory ovlivňující účinky látek v CNS	35
Hemato-encefalická bariéra	35
Specifický a nespecifický účinek	36
1.4.2. Základní typy účinku látek v CNS	37
Interakce dvou látek s centrálními účinky; vliv funkčního stavu CNS	38
Perspektivy rozvoje nových látek s účinky na CNS	39
2. Celková anestetika	40
2.1. Celková anestézie a její provedení	40
2.1.1. Druhy celkové anestézie	41
Účinky celkových anestetik a mechanismus jejich účinku	41
Stadia celkové anestézie	42
Nežádoucí účinky celkových anestetik	43
2.1.2. Provedení celkové anestézie	44
Anestetické přístroje	44
Premedikace a medikace v průběhu celkové anestézie	45
Kombinace celkových anestetik	46
2.2. Látky používané k jednotlivým druhům celkové anestézie	47
2.2.1. Inhalační celková anestetika	48

	Farmakokinetika	48
	Jednotlivé látky, jejich účinky a přípravky	50
2.2.2.	Intravenózní celková anestetika	52
2.2.3.	Dísociativní celková anestetika	55
2.3.	Neuroleptanalgézie	56
3.	Lokální anestetika	58
3.1.	Základní vlastnosti	58
3.1.1.	Chemická struktura a fyzikální vlastnosti	58
3.1.2.	Farmakokinetika a metabolismus	60
3.1.3.	Farmakodynamika a mechanismus účinku	61
	Mechanismus účinku	61
	Účinky	61
3.1.4.	Nežádoucí účinky	62
	Systémová toxicita	62
	Další toxické účinky	63
	Toxicita vazokonstrikčních látek	63
	Alergické reakce	63
	Methemoglobinémie	63
3.1.5.	Léčba a prevence vzniku nežádoucích účinků	64
	Léčba nežádoucích účinků	64
	Prevence vzniku komplikací	64
3.2.	Terapeutické užití	65
3.2.1.	Povrchová anestézie	65
3.2.2.	Infiltrační anestézie	66
3.2.3.	Svodná anestézie	66
3.2.4.	Míšní anestézie	67
3.2.5.	Další indikace	67
3.3.	Látky užívané při lokální anestézii	67
3.3.1.	Koncentrace lokálních anestetik	68
3.3.2.	Vazokonstrikční látky	69
3.3.3.	Výčet nejčastěji užívaných lokálních anestetik	69
	Další lokální anestetika	72
3.3.4.	Kokain	72
	Osud v organismu	73
	Účinky	73
4.	Etylalkohol	75
4.1.	Základní vlastnosti	75
4.1.1.	Osud v organismu	75
	Absorpce a distribuce	75
	Metabolismus	75
4.1.2.	Účinky	77

	Mechanismus účinku	77
	Lokální účinky	78
	Celkové účinky	78
	Interakce etanolu s jinými látkami	79
4.1.3.	Terapeutické užití	80
4.2.	Otrava etanolem	81
4.2.1.	Akutní otrava	81
4.2.2.	Závislost na alkoholu	81
	Symptomatologie závislosti na alkoholu	82
	Terapie závislosti na alkoholu	82
5.	Hypnotika	83
5.1.	Fyziologie a patofyziologie spánku	83
5.1.1.	Fáze spánku	83
5.1.2.	Poruchy spánku	84
5.2.	Základní vlastnosti hypnotik	85
5.2.1.	Chemická struktura	85
5.2.2.	Farmakodynamika, indikace a nežádoucí účinky	88
	Mechanismus účinku	88
	Indikace hypnotik	91
	Nežádoucí účinky	92
5.2.3.	Farmakokinetika	94
5.3.	Skupiny hypnotik	98
5.3.1.	Benzodiazepiny	98
	Jednotlivé přípravky benzodiazepinů	98
	Látky s podobnými vlastnostmi	99
	Otrava benzodiazepiny a flumazenil	99
5.3.2.	Barbituráty	100
	Jednotlivé přípravky barbiturátů	100
	Otrava barbituráty	101
5.3.3.	Ostatní nebarbiturátová hypnotika	102
	Látky strukturálně podobné barbiturátům	102
	Ostatní hypnosedativní látky	102
	Hypnotika a sedativa rostlinného původu	103
6.	Antiepileptika	105
6.1.	Obecné poznámky	105
6.1.1.	Klasifikace epileptických záchvatů	105
6.1.2.	Mechanismus vzniku epilepsie	106
6.1.3.	Mechanismy účinku antiepileptik	107
6.2.	Principy léčby epilepsie a volba látek	108
6.2.1.	Zásady podávání antiepileptik	109
6.2.2.	Určování plazmatických koncentrací antiepileptik	110

6.3.	Skupiny antiepileptik	110
6.3.1.	Vztah mezi chemickou strukturou a účinkem	110
6.3.2.	Výběr látek pro léčbu epilepsie	111
6.4.	Vlastnosti jednotlivých antiepileptik	112
6.4.1.	Hydantoiny	112
6.4.2.	Barbituráty a deoxybarbituráty	113
6.4.3.	Sukcinimidy (deriváty kyseliny jantarové)	113
6.4.4.	Kyselina valproová (dipropylacetát)	114
6.4.5.	Benzodiazepiny	115
6.4.6.	Iminostilbeny	115
6.4.7.	Lamotrigin	116
6.4.8.	Další antiepileptika	117
6.5.	Látky vhodné pro léčbu status epilepticus	117
7.	Antiparkinsonika a antispastika	118
7.1.	Charakteristika parkinsonského syndromu	118
7.2.	Antiparkinsonika	120
7.2.1.	Dopaminergní látky	120
	Levodopa	120
	Dopaminergní agonisté	122
7.2.2.	Anticholinergní látky	123
	Klasická anticholinergika	123
	Antihistaminika-anticholinergika	124
7.3.	Antispastika	125
8.	Centrální analeptika a konvulzíva	126
8.1.	Látky tlumící inhibiční neurony	126
8.2.	Látky stimulující excitační neurony	127
9.	Psychofarmaka	128
9.1.	Charakteristika látek s psychotropními účinky	128
9.1.1.	Látky ovlivňující tři základní parametry psychiky	129
9.1.2.	Klasifikace psychofarmak	131
	Antipsychotika (neuroleptika)	131
	Látky upravující poruchy nálady	131
	Látky odstraňující duševní napětí, úzkost a strach	132
	Látky povzbuzující psychické funkce	132
	Kognitiva	132
	Psychodysleptika	132
9.2.	Psychiatrická onemocnění	133
9.2.1.	Základní nosologické jednotky	133
9.2.2.	Biologické hypotézy duševních nemocí	135
9.2.3.	Principy diagnózy a léčby duševních poruch	137

10.	Neuroleptika	139
10.1.	Farmakologické vlastnosti	140
10.1.1.	Účinky	140
	Mechanismus účinku	140
	Základní účinky	143
	Indikace	145
10.1.2.	Nežádoucí účinky	146
	Nežádoucí účinky z ovlivnění CNS	146
	Ostatní nežádoucí účinky	149
10.2.	Chemická struktura a farmakokinetika	150
10.2.1.	Skupiny neuroleptik	150
10.2.2.	Farmakokinetika neuroleptik	153
10.3.	Vlastnosti jednotlivých neuroleptik	157
10.3.1.	Fenothiaziny a thioxanteny	157
10.3.2.	Dibenzothiepiney a dibenzodiazepiny	160
10.3.3.	Butyrofenony a difenylbutylpiperidiny	162
10.3.4.	Benzamidy	163
10.3.5.	Karbazolony (inhibitory serotoninových receptorů)	164
10.3.6.	Alkaloidy rauwolfie	164
10.4.	Terapeutické použití neuroleptik	164
10.4.1.	Terapie psychotických poruch	165
	Zásady používání neuroleptik	165
	Použití atypických neuroleptik	167
10.4.2.	Neuroleptanalgézie	167
11.	Antidepresiva a látky upravující afektivní poruchy	168
11.1.	Úvod	168
11.1.1.	Klasifikace afektivních poruch	169
11.1.2.	Výskyt a léčba afektivních poruch	169
11.2.	Antidepresiva	172
11.2.1.	Tricyklická antidepresiva (tymoleptika)	175
	Chemická struktura	176
	Mechanismus účinku	177
	Účinky	178
	Nežádoucí účinky	178
	Osud v organismu	179
	Indikace	181
	Charakteristické vlastnosti jednotlivých látek	182
11.2.2.	Ostatní cyklická antidepresiva	183
	Antidepresiva s nižšími nežádoucími účinky	183
	Tetracyklická antidepresiva	184
	Antidepresiva inhibující selektivně »reuptake« serotoninu	184

11.2.3.	Inhibitory MAO (tymoeretika)	185
	Chemická struktura	185
	Mechanismus účinku a dělení IMAO	186
	Neselektivní inhibitory MAO	187
	Selektivní inhibitory MAO	188
11.3.	Antimanika a látky pro profylaxi periodických afektivních psychotických poruch	188
11.3.1.	Lithium	189
	Farmakodynamika	189
	Farmakokinetika	189
	Terapeutické užití	189
	Nežádoucí účinky	190
11.3.2.	Další látky	190
11.4.	Zásady podávání látek ovlivňujících náladu	191
12.	Anxiolytika	193
12.1.	Úvod	193
12.1.1.	Charakteristika symptomů úzkostných stavů	193
12.1.2.	Klasifikace úzkostných stavů a neurotických poruch	194
12.2.	Skupiny anxiolytik	195
12.2.1.	Benzodiazepiny	195
	Chemická struktura	196
	Farmakodynamika	196
	Farmakokinetika	197
	Jednotlivé přípravky	197
12.3.	Ostatní anxiolytika	200
12.3.1.	Deriváty propanu	200
12.3.2.	Deriváty difenylmetanu	200
12.3.3.	Deriváty dibenzooxtadienu	201
12.3.4.	Buspiron a další skupiny látek	201
	Další skupiny anxiolytik	201
12.4.	Terapeutické užití anxiolytik	202
13.	Psychostimulancia a anorektika	204
13.1.	Psychostimulancia	204
13.1.1.	Metylantiny	205
	Chemická struktura	205
	Farmakokinetika	205
	Farmakodynamika	206
	Jednotlivé látky	207
13.1.2.	Budivé aminy a látky s podobnými účinky	208
	Chemická struktura	208
	Farmakokinetika	209

	Farmakodynamika	209
	Jednotlivé látky	211
13.2.	Anorektika	212
14.	Kognitiva	214
14.1.	Nootropní látky	214
14.1.1.	Klasické nootropní látky	215
14.1.2.	Látky s nootropní komponentou účinku	217
14.2.	Ostatní kognitiva	217
15.	Psychodysleptika	219
15.1.	Úvod	219
15.1.1.	Účinky psychotomimetik	220
15.1.2.	Dělení psychotomimetik	220
15.2.	Psychotomimetika	221
15.2.1.	LSD a příbuzné látky	221
	Dietylamid kyseliny d-lysergové (LSD)	223
	Látky s účinky podobnými LSD	225
15.2.2.	Fencyklidin a příbuzné látky	225
15.2.3.	Marihuana a hašiš	227
15.3.	Delirogeny	229
16.	Závislost na návykových látkách	230
16.1.	Úvod	231
16.1.1.	Možnosti objektivního odhadu vzniku látkové závislosti	231
16.1.2.	Faktory určující vznik látkové závislosti	231
16.1.3.	Sociální důsledky zneužívání návykových látek	232
16.2.	Látky nejčastěji vyvolávající látkovou závislost	233
16.2.1.	Alkohol	233
16.2.2.	Závislost na opioidech	233
16.2.3.	Léková závislost na anxiolytikách a hypnotikách	236
16.2.4.	Závislost na užívání marihuany	237
16.2.5.	Závislost kokainového typu	237
16.2.6.	Závislost amfetaminového typu	238
16.2.7.	Závislost na používání halucinogenů	238
16.2.8.	Závislost na fencyklidinu	239
16.2.9.	Závislost na těkavých rozpouštědlech	239
16.2.10.	Závislost na těkavých nitritech	239
17.	Emetika a antiemetika	240
17.1.	Mechanismus emetické odpovědi	240
17.1.1.	Neurotransmitery účastníci se při zvracení	241
	Dopamin	241
	Histamin a acetylcholin	241

	Opiáty	241
	Serotonin	243
17.1.2.	Nejznámější emeticky působící chemoterapeutika	243
17.2.	Emetika	243
17.3.	Antiemetika	245
17.3.1.	Indikace antiemetik	245
17.3.2.	Dělení antiemetik	245
	Antihistaminika	246
	Fenothiaziny a butyrofenony	246
	Benzodiazepiny	247
	Benzamidy	247
	Karbazolony (inhibitory serotoninových receptorů)	248
	Kanabinoidy	248
17.3.3.	Klinické použití antiemetik	248
18.	Látky ovlivňující sensorické systémy	250
19.	Analgetika	252
19.1.	Obecné poznámky	252
19.1.1.	Bolest	252
	Klasifikace bolesti	253
	Dráha bolesti	256
19.1.2.	Endogenní opioidní peptidy a receptory pro opioidy	257
	Endogenní opioidní peptidy	257
	Receptory pro opioidy	257
	Opioidy jako analgetika	259
19.2.	Dělení analgetik	259
20.	Analgetika-anodyna a antagonisté opioidů	260
20.1.	Základní údaje	260
20.1.1.	Zdroj a chemická struktura	260
20.1.2.	Farmakodynamické údaje	262
	Účinky na CNS	263
	Účinky na kardiovaskulární systém	264
	Účinky na gastrointestinální trakt	265
	Ostatní účinky	265
20.1.3.	Farmakokinetické údaje	265
20.1.4.	Indikace	267
20.1.5.	Nežádoucí účinky	268
	Akutní otrava	269
	Závislost na opioidech	269
20.2.	Nejčastěji užívaná opioidní analgetika	
	– dělení podle intenzity účinku	269
20.2.1.	Opium a produkty z něj připravené	270

20.2.2.	Morfin a další silná anodyna	271
	Morfin	271
	Další silná anodyna	271
	Opioidní analgetika užívaná při neuroleptanalgézi	274
20.2.3.	Látky se slabšími analgetickými účinky	275
20.2.4.	Látky s dualistickými účinky	275
20.3.	Antagonisté opioidních analgetik	277
20.3.1.	Farmakologické vlastnosti a indikace	277
20.3.2.	Jednotlivé látky	278
20.4.	Terapeutické použití opioidů	278
20.4.1.	Užití analgetik u nádorových bolestí	279
20.4.2.	Užití opioidů jako antitusika	279
	Vysvětlivky	283
	Zkratky	284
	Autor	285
	Literatura	287
	Poznámka nakladatele	292
	Rejstřík	293